

VERSUS

**ONLINE
TIJDSCHRIFT
VOOR
FYSIOTHERAPIE**

2009

Auteur(s): R. Lulofs
Titel: Terug naar de heilgymnastiek
Jaargang: 27
Maand: december
Jaartal: 2009

Deze online uitgave mag, onder duidelijke bronvermelding, vrij gebruikt worden voor (para-) medische, informatieve en educatieve doeleinden en ander niet-commercieel gebruik.

Zonder kosten te downloaden van: www.versus.nl

HET VAN VERSUS

Fysiotherapie-gerelateerde berichten uit de media besproken en becommentarieerd.

R. Lulofs

*Ronald Lulofs
Fysiotherapeut-Manueel Therapeut
Particuliere Praktijk, Leidschendam*

Terug naar de heilgymnastiek

De fysiotherapie in Nederland wordt meer en meer voor vol aangezien, althans dat blijkt uit een artikel in het blad Arts en Auto van november j.l. met de kop "Fysiotherapie sterker dan ooit". (1) Uit het goed gedocumenteerde artikel blijkt dat steeds meer mensen de weg weten te vinden naar de fysiotherapeut, ondermeer door de directe toegankelijkheid. Ook het aantal fysiotherapeuten neemt toe (14.841 op 1 januari 2008) terwijl het gemiddeld aantal behandelingen afneemt (15,7 in 2008 tov 17,3 in 2005). Men concludeert daaruit dat het vak in bloei staat. Er worden ook een aantal kanttekeningen geplaatst bij de groei van de fysiotherapie. Zo hebben de fysiotherapeuten sinds de directe toegankelijkheid 4 miljoen behandelingen meer uitgevoerd. Daarnaast moeten fysiotherapeuten met elkaar gaan samenwerken om aan de vraag van de integrale bekostiging te kunnen voldoen, hetgeen hen in de vreemde spagaat dwingt van enerzijds concurrent van elkaar zijn en anderzijds met elkaar te moeten samenwerken. En waar fysiotherapeuten ook niet blij van worden is de toenemende administratieve druk, terwijl daar geen compensatie in de vorm van verhoging van tarieven tegenover staat. Kortom het is niet allemaal rozengeur en maneschijn binnen de fysiotherapie.

Ook op inhoudelijk gebied zijn zowel 'bedreigingen' als 'kansen' te zien. De ondernemende fysiotherapeut die denkt in 'producten' en 'kansen' wordt momenteel op zijn wenken bediend. Hij of zij ziet allerlei vormen van groepsscholing zoals kniescholing, rugscholing of welk ander gewricht er ook geschoold dient te worden, langs komen.

De integrale bekostiging en alle samenwerkingsverbanden die er daardoor tussen fysiotherapiepraktijken dienen te ontstaan zijn voor hem 'koren op de molen'. Over de individuele behandeling van patiënten met bewegingsproblemen hoor je deze groep niet veel. Misschien is dat ook wel ouderwets, wellicht zelfs bijna passé. Het is tenslotte de tijd van de ondernemende fysiotherapeut.

Daartegenover staat echter toch ook een, niet onaanzienlijke, groep die nooit geleerd heeft te denken in termen als producten, integrale bekostiging of stakeholders. Die zelfs niet wil denken in dergelijke termen. Deze groep ziet de integrale bekostiging wellicht zelfs als een politiek stuurmiddel. Zij buigen zich liever over een individueel functieprobleem van een patiënt, daar ligt hun hart. Maar ook zij lezen natuurlijk dat de groep 'ondernemers' binnen de fysiotherapie groter wordt en dat de individuele benadering van patiënten met bewegingsproblemen, wellicht mettertijd meer en meer aan banden wordt gelegd.

Zoals ook in het artikel in Arts en Auto verwoord dreigt het gevaar voor verwatering van het vak van fysiotherapeut, in Versus ook al vaker verkondigd. De vergelijking met de fitnessinstructeur dringt zich op. Met termen als 'rust roest' en 'bewegen moet' ter legitimatie van de fysiotherapie, worden enorme open deuren ingetrapt. De vraag is altijd, 'maar hoe moet die patiënt met dat specifieke bewegingsprobleem dan bewegen'? En daar is nu juist kennis voor nodig om op die vraag een afdoende antwoord te kunnen geven. Zonder die kennis ontstaat het gevaar voor fitnessfysiotherapie, onder het mom van; "bewegen is altijd goed".

Daartegenover staat de roep om 'verwetenschappelijking' van het vak. Maar aangezien op korte termijn een academische fysiotherapie basisopleiding niet makkelijk haalbaar lijkt, zal die verwetenschappelijking uit de evidence based behandelingen en de invoering van de kwaliteitsindicatoren moeten komen. Dat is een trend die is ingezet en niet te stoppen lijkt.

Grappig is echter wel dat de auteur van het artikel in Arts en Auto schrijft dat; *“Begin jaren negentig begon de verwetenschappelijking: de beroepsvereniging ontwikkelde richtlijnen op basis van evidence based behandelmethoden en er trad een jonge generatie fysiotherapeuten aan die afrekende met de dubieuze straal-, tril-, en warmteapparaten uit de jaren zeventig en tachtig. Het beroep keerde terug naar de oorsprong, de ‘heilgymnastiek’. Tegenwoordig bestaat 90 procent van de fysiotherapeutische behandeling weer uit bewegen.”*

Dat er is afgerekend met allerlei fysische applicaties waarvan de werkzaamheid, voor de patiënt althans, nooit is aangetoond, dat is een prima ontwikkeling. Wel dient erbij gezegd te worden dat ondermeer op onze Haagse opleiding en ook op andere opleidingen in het land, al eind jaren zeventig en begin jaren tachtig, de werkzaamheid van de diverse applicaties hevig ter discussie stond. Sterker nog, er werd ons toen al aangeraden deze niet of nauwelijks te gebruiken, op een gering aantal, bewezen vormen van fysische techniek, na.

Maar de bewering dat het beroep terug moet naar de oorsprong, de ‘heilgymnastiek’, dat is natuurlijk een gotspe. Binnen de heilgymnastiek bestonden uiteraard ook een groot aantal (achteraf) onduidelijke behandelmethoden. Wat te denken van de hoogtezonbehandelingen, het strekbed van Heine of de mechanische methode van Zander. Niets ten nadele van de heilgymnastiek maar dat station is de fysiotherapie toch echt al lang gepasseerd.

In een artikel in de Volkskrant van 17 november 2001 werd de stelling dat de fysiotherapie weer terug diende te keren naar zijn heilgymnastische roots overigens ook al verkondigd door prof.dr.Rob Oostendorp. (2) De kop van het artikel luidde toen: “Terug naar de heilgymnastiek”. Collega Oostendorp zei daarin: *“Fysiotherapie komt voort uit de heilgymnastiek. Heel eenvoudig, gymnastiek voor het heil van iemand, bewegen om gezond en fit te blijven. Alles volgens het oerprincipe, rust roest.”*

De afgelopen 8 jaar is aan die mening dus klaarblijkelijk niet veel veranderd. Maar bij mij roept die stelling toch wat vragen op. Zijn er echt geen ontwikkelingen binnen de (fysiotherapie)wetenschap die het terug naar de roots onmogelijk maken. Weten we echt niet iets meer van de bio-mechanica, de functionele morfologie, de anatomie en aanverwante vakgebieden die de roep om “terug naar de heilgymnastiek” enigszins ridicuul maken. Dat maakt de heilgymnastiek niet belachelijk, geenszins, maar er naar terug verlangen als ware het een tijd waarin het beter was, dat is natuurlijk lariekoek, dat is een ont-wikkeling in de letterlijke zin van het woord.

Stelt fysiotherapie dan echt niet meer voor dan het ‘begeleiden van bewegen’ in de ruimste zin van het woord? Wat houdt dat dan precies in? Heeft mevrouw Meijer, directeur van het GAZO (koepel van gezondheidscentra in AmsterdamZuidoost), die geciteerd wordt in het artikel in Arts en Auto, dan toch gelijk met haar uitspraak; “ Ik zie de fysiotherapeut zich ontwikkelen tot gezondheidscoach”. En trouwens hoe zit het dan met al die psychosociale factoren van ons model? Daar waar de hedendaagse fysiotherapie meent zich op te baseren in het biopsychosociale model. Zaten die ook al in de heilgymnastiek? Nee toch, maar we willen er wel naar terug!

De heilgymnastiek, dat was de tijd van Pehr Hendrik Ling en Vater Jahn, mannen die hun waarde voor de heilgymnastiek natuurlijk hebben gehad. Zonder hun ervaringen geen kennisvermeerdering. Maar dat is passé, uit de tijd, geschiedenis. Dus waar wil de fysiotherapie dan naar terug?

Hoe kan het zijn dat men roept om terugkeer naar de heilgymnastiek? Omdat er geen eigen krachtige inhoudelijke ontwikkeling is misschien? Dat zou een al te sombere kijk op de fysiotherapie betekenen. Ik ben ervan overtuigd dat de fysiotherapie meer inhoudt dan louter het begeleiden van groepen bewegende mensen, ook al zijn er dus veel mensen die dat een inhoudelijk wenselijke ontwikkeling vinden van de fysiotherapie. En inderdaad binnen de heilgymnastiek vormden de ‘bewegingslessen’ ook al een belangrijke onderdeel van de behandeling. Dus vanuit dat perspectief bezien is een terugkeer naar de heilgymnastiek logisch. Ik wens een ieder veel succes met deze ontwikkeling, of de fysiotherapie er iets mee opschiet is natuurlijk een tweede.

1.Vahl, R.

Een vak in beweging

Arts en Auto, november 2009:23-26

2. Broek, M.

Terug naar de heilgymnastiek

Volkskrant, 17 november 2009